

ТЕКСТ СТАТТІ ТУТ

В. М. ХМАРСЬКИЙ (Одеса)

Українські історики в штаб-квартирі НАТО

20—22 вересня 1998 р. відбувся візит делегації українських науковців до штаб-квартири Організації Північноатлантичного договору (Бельгія). Він став можливим внаслідок тих разючих змін, що відбуваються у світі протягом останнього десятиліття. Незшięжна Українська держава, яка виникла з розпадом СРСР, стала помітним компонентом у геополітичній структурі Європи. Тому така впливова у світовій політиці організація як НАТО приділяє пильну увагу процесам, що відбуваються у нашій країні. Україна також не байдужа до діяльності й ініціативи Північноатлантичного альянсу. Вона стала однією з перших держав, які менше ніж через місяць приєдналися до започаткованої НАТО у січні 1994 р. програми "Партнерство заради миру". 9 липня 1997 р. у Мадриді між Україною та Організацією Північноатлантичного договору було підписано "Хартію про особливе партнерство". Як відомо, у першу річницю підписання цього документа до столиці нашої країни завітав Генеральний секретар НАТО Х а в ' е р Со л а н а.

Одним з проявів особливих стосунків Північноатлантичного альянсу з Україною було відкриття в травні 1997 р. у Києві Центру інформації та документації НАТО (з вересня цього року його очолив Т а р а с К у з ь о). З грудня 1997 р. Центр організував низку ознайомчих візитів до штаб-квартири НАТО. Такі заходи є одним з проявів політики відкритості, яку веде Північноатлантичний альянс після завершення "холодної війни".

У вересні до Брюсселя вилетіла делегація українських науковців. До її складу були включені в основному історики — заст. директора Інсти-

тугу історії України НАН України С. Кульчипький; заст. директора Інституту історії України НАН України, заст. головного редактора "Українського історичного журналу" О. Р е є н т; декан історичного факультету Донецького держуніверситету В. Бурносів; провідний науковий співробітник Інституту історії України НАН України Г. Касьянов; заст. декана Національного університету ім. Т. Г. Шевченка В. Павленко; викладач історичного факультету Донецького держуніверситету І. Т о д р о в; викладач Львівського держуніверситету, співробітник Інституту історичних досліджень (Львів) В. Р а с е в и ч; заст. декана історичного факультету Одеського держуніверситету В. Хмарський. Серед членів делегації були також директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України М. Ж у л и н с ь к и й; директор Інституту журналістики і міжнародних комунікацій А. М о с к а л е н к о; викладач факультету міжнародних відносин Львівського держуніверситету Ю. Мороз та заст. редактора часопису "Критика" М. Р я б ч у к.

20 вересня члени делегації мали можливість ознайомитися з одним з найгарніших міст Бельгії, адміністративним центром провінції Західна Фландрія, "бельгійською Венецією" — Брюгге.

21 вересня делегація розпочала роботу безпосередньо у штаб-квартирі Організації Північноатлантичного договору. Вона була побудована у формі брифінгів, на яких співробітники НАТО представляли і пропонували для обговорення певні теми. Координував роботу представник Бюро інформації та преси Організації Північноатлантичного договору, яке входить до канцелярії Генерального секретаря НАТО, Джон Л а ф. Своім виступом-презентацією Північноатлантичного альянсу він започаткував брифінги. Д. Лаф вказав, що НАТО веде послідовну політику відкритості. Щорічно до штаб-квартири з різних країн прибувають до 15 груп відвідувачів чисельністю близько 700 осіб. Д. Лаф підкреслив, що головним у діяльності Організації Північноатлантичного договору є політичний компонент, що НАТО не суто військовий, а політично-військовий альянс.

Співробітник сектора планування Міхаель Р ь о л ь розповів про історичну еволюцію Організації Північноатлантичного договору. У його виступі було відзначено, що до 1952 р. не існувало організації як такої, оскільки підписаний у квітні 1949 р. Договір у Вашингтоні мав багато в чому декларативний характер. Реальна Організація Північноатлантичного договору склалася дещо пізніше. Сьогодні НАТО також пристосовується до нової міжнародної ситуації. Проте і тепер її керівництво у своїй діяльності намагається дотримуватися трьох основних принципів: політичний консенсус, спільна військова стратегія та збереження трансатлантичного зв'язку. Говорячи про відносини України і Організації Північноатлантичного договору, Марко К а р н о в а л е (сектор партнерства і співробітництва) констатував, що на початку 90-х років Україна виявила значний інтерес і бажання співпрацювати з НАТО, але до середини 90-х рр. це не знайшло очікуваного реального втілення. Тому обидві сторони вирішили "Хартією про особливе партнерство" вивести їх відносини на новий рівень. Д-р С т е ф а н і Б а б с т (офіцер зв'язку від Німеччини) розповіла про роль і місце Німеччини в Організації Північноатлантичного договору. Вона підтвердила висловлену раніше думку, що величезні збройні сили НАТО — це міф, і проілюструвала за допомогою статистичних даних процес їх скорочення. Хосе—Марія Наварр о (сектор політичних і військових відносин) висвітлив шлях Іспанії до Північноатлантичного альянсу. Н і к о л а с Шервен (завідувач публікаторським сектором) виділив три основні напрями його роботи: 1) публікація першоджерел про діяльність НАТО; 2) довідкові матеріали; 3)

підтримка публікаторських проектів неурядових організацій. Відзначимо, що за значний обсяг публікаторської справи відповідають всього чотири особи. На заключення, д-р Спірос Філіпас, який відповідає за академічні зв'язки Бюро, дав огляд різноманітних академічних, дослідницьких проектів і програм, що діють у НАТО.

Члени делегації поставили численні запитання промовцям і взяли активну участь в обговоренні висунутих проблем і висловили бажання співпрацювати у деяких із запропонованих дослідницьких програм. Заст. головного редактора "Українського історичного журналу" О. Р е є н т подарував бібліотеці Бюро ряд видань, що нещодавно побачили світ в Інституті історії України НАН України.

Наприкінці робочого дня членів делегації прийняв посол України в країнах Бенілюксу Костянтин Грищенко. Українські дипломати і науковці обмінялися думками щодо програми ознайомчих подорожей українських делегацій до штаб-квартири Організації Північноатлантичного договору.

Наступного дня делегація українських істориків завітала до Штабу Верховного головнокомандувача Об'єднаних збройних сил НАТО у Європі (SHAPE), що розташований неподалік міста Монс на півдні Бельгії. Офіцери НАТО — представники збройних сил Німеччини, Норвегії та Сполучених Штатів Америки — за допомогою технічних засобів і в усних виступах розповіли про військову структуру Організації Північноатлантичного договору, функціонування Штабу Верховного головнокомандувача Об'єднаних збройних сил НАТО у Європі, співпрацю в ньому представників різних країн-членів Північноатлантичного альянсу тощо. Вони відповіли на численні запитання українських науковців. Заст. директора Інституту історії України НАН України С. К у л ь ч и ц ь к и й передав до бібліотеки SHAPE наукові видання співробітників Інституту історії України НАН України. На заключному засіданні члени української делегації подякували представникам приймаючої сторони за чудову можливість відвідати штаб-квартиру НАТО, Штаб Верховного головнокомандувача Об'єднаних збройних сил Організації Північноатлантичного договору в Європі, за чітку організацію візиту і висловили сподшання, що він сприятиме підтримці "Хартії про особливе партнерство між Україною і НАТО", у першій частині якої зазначено, що обидві сторони беруть на себе зобов'язання у подальшому посилити своє співробітництво і розвивати й ефективне партнерство, яке сприятиме забезпеченню більшої стабільності та спільних демократичних цінностей у Центрально-Східній Європі.